

26.1.2016

HÄLSA UR KOHORTER OCH BIOBANKER (COHORT)

Akademiprogram 2017–2020

Programbeskrivning

Bakgrund

Den finländska forskningen i hälsofrämjande har under detta millennium nått en internationellt sett hög nivå. Bidragande orsaker har varit bl.a. de utomordentliga forskningsmaterialen, såsom de olika befolkningskohorterna med vilkas hjälp forskarna fått evidens för levnadsvanornas betydelse för hälsan. Den finländska forskningens styrka består i kombinationen av dels data och goda material, dels förstklassiga forskningsmetoder och utmärkt grundforskning. I och med biobankerna har det blivit möjligt att analysera exakta genetiska och biologiska data på populationsnivå. Finländarnas gemensamma genetiska historia gör materialen särskilt värdefulla och internationellt intressanta i och med att de möjliggör forskning även i multifaktoriella egenskaper och sjukdomar i en genetiskt homogen population. För att dessa genetiska data ska kunna tjäna patienternas intresse exempelvis i form av läkemedelsundersökningar krävs åter exakt hälsoinformation om bärarna, vilket förutsätter att sjukdomarnas exakta fenotyper måste hittas i forskningsmaterialet eller registren.

Progressiv lagstiftning och befolkningens positiva inställning till forskningen har möjliggjort forskningsfrämjande infrastrukturer. Trots att resurserna är omfattande är de specifika, och den information de innehåller gäller smala eller enskilda frågor eftersom de ursprungligen har skapats för att tjäna vissa specifika forskningssyften. För att kohorterna, grundforskningen och den kliniska kunskapen ska kunna förädlas till hälsoeffekter på populationsnivå krävs bättre integrering av infrastrukturerna och forskningen. Det innebär bl.a. att kohorterna bör fogas samman (t.ex. gemensamma forskningsteman) och att de data de innehåller kompletteras (t.ex. samma prover) så att de tjänar en bredare användarkrets. Akademiprogrammet Hälsa ur kohorter och biobanker (COHORT) kan fungera som en internationell föregångare för integrering av befolkningskohorter (i detta fall födelsekohorter). Programmet ska också främja insamling av prover från biobanker enligt principen ”varje patient är en forskningspatient”. Det innebär att man tar biobanksprover av universitetssjukhusens patienter redan då de skrivs in, med patienternas samtycke. Sådana projekt har redan påbörjats vid vissa sjukhus, men koordinering och universell tillgänglighet vore viktiga med tanke på folkhälsoforskningen.

I detta pilotprogram finansieras nya typer av forskarinitierade projekt som faller utanför Akademiens nuvarande finansieringsformer och annan konkurrensutsatt finansiering. Projekten ska ha både konkreta kortsiktiga mål som integrerar forskningen och långsiktiga mål som förutsätter engagerade bakgrundsorganisationer och möjliggör fortsatt integration.

På det nationella planet stöder pilotprogrammet dels vetenskaplig förnyelse enligt Akademiens strategi, dels också programmet Hälsa, välfärd och levnadsvanor som initierats av rådet för strategisk forskning. Pilotprogrammet gör enskilda värdefulla kohorter till nationella resurser och främjar forskarnätverk, vilket höjer forskningens translationella potential till en helt ny nivå och optimerar dess genomslag. Programmet är också ett viktigt stöd för tillväxtstrategin för forsknings- och innovationsverksamheten, genomstrategin och strategin ”Utnyttja social- och hälsovårdsinformationen”. Erfarenheterna från pilotprogrammet kan också tjäna som grundval för program inom andra sektorer.

Mål

Detta akademiprogram är samtidigt ett pilottest för ett nytt slags programkoncept. I programmet finansieras inte projekt av akademiprojekttyp som är uppbyggda kring nya forskningshypoteser, utan integration av projekt som redan har erhållit basfinansiering. Syftet är att öka samarbetet mellan olika forskningsaktörer och i synnerhet olika forskningsnivåer (t.ex. grundforskning, klinisk forskning, folkhälsorforskning och forskning i vårdssystemet), vilket i kombination med vetenskapens förnyelse förstärker forskningsämnet vetenskapliga och samhällsliga genomslag. Som ett litet land med högklassig forskning har Finland en unik möjlighet att bedriva hälsoforskning som täcker hela befolkningen. Akademiprogrammet COHORT är ett nytt koncept som höjer den finländska forskningen till internationell toppnivå och ökar Finlands attraktionskraft.

Tema för utlysningen inom pilotprogrammet är forskning med hjälp av finländska födelsekohorter. Syftet är att skapa forskarinitierade, mångvetenskapligt breda funktionella konsortier kring en och samma kohort. Infallsvinklar kan vara till exempel biomedicinsk forskning som söker mekanismerna för sjukdomars uppkomst e.d., klinisk patientforskning och folkhälsorforskning. I sina forskningsplaner ska konsortierna redogöra för a) med vilka praktiska åtgärder kohorterna kan fogas samman till större helheter och b) hur en sådan större helhetskohort kan utnyttjas för att på ett så mångsidigt sätt som möjligt integrera klinisk forskning och folkhälsorforskning.

För att förnya forskningen bildar programmet nya, livskraftiga helheter av sådana födelsekohorter som redan undersökts av forskargrupper. Ny forskning och nya forskningsfält skapas genom kombination av redan existerande forskning och facilitering av nya helheter och kombinationer av metodologiska infallsvinklar.

Programmet ökar forskningens genomslag genom att effektivera och diversifiera användningen av födelsekohorter inom forskningen: den simultana användningen av flera olika infallsvinklar och metoder alstrar ny, omfattande och mer tillämpbar kunskap som effektivare kan användas för att ta fram bättre diagnos- och behandlingsmetoder, stärka affärsverksamheten inom hälsovårdssektorn och överlag främja folkhälsan och det hälsovårdspolitiska beslutsfattandet. Programmet stärker de nationella biobankernas verkningsfullhet.

Genomförande

I programmet finansieras sådan integrerande verksamhet som inte faller inom Akademiens övriga finansiering eller någon annan konkurrensutsatt forskningsfinansiering. Möjligheterna att få finansiering för sådan verksamhet kan ha försvårats exempelvis av organisationsstrukturer och skrankor mellan olika sektorer.

Eftersom utlysningen inte omfattar forskningsprojekt som är uppbyggda kring forskningshypoteser och som finansieras bland annat i akademiprojekt är det viktigt att finansieringen av den egentliga forskningen inom projekten tryggas. I forskningsplanerna ska sökandena därför förutom integrerande åtgärder också beskriva hur finansieringen av den egentliga forskningen är ordnad.

Ledningsgruppen, sektionen och programchefen/-cheferna för akademiprogrammet Individualiserad hälsa (pHealth) svarar för utlysningen, finansieringsbesluten och koordineringen av akademiprogrammet COHORT. Programmet finansieras med fem miljoner euro. Projektens finansieringstid är högst fyra år och ett enskilt konsortium kan få högst 800 000 euro från Akademin.

Endast konsortier kan söka finansiering inom programmet och utlysningen genomförs i två steg. Det första utlysningssteget avslutas den 27 april 2016 kl. 16.15. Besluten om vilka projekt som går vidare till det andra steget fattas före midsommar. Det viktigaste kriteriet är uppfinningsrikedomen i fråga om integrationen av kohortforskningen.

Eftersom ett syfte med pilotprogrammet är att få till stånd permanenta förbättringar av integrationen av kohortstudier ska sökandena i andra steget bifoga också ett gemensamt stödbrev från sina bakgrundsorganisationer till sin forskningsplan. I brevet ska organisationerna beskriva hur de i fortsättningen ämnar stödja och främja integrationen då finansieringen från Akademin avslutats.

Den egentliga utlysningen avslutas den 21 september 2016 kl. 16.15. Ansökningarna bedöms med peer review-förfarande varefter sektionen på förslag av ledningsgruppen fattar finansieringsbesluten i slutet av året så att finansieringsperioden börjar den 1 januari 2017.